

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА**

ХАВРАТ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК [340.12:351.74](477)(043.3)

**МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ВИНИКНЕННЮ ПРАВОВОГО
НІГІЛІЗМУ У СФЕРІ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
(ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)**

12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних та правових учень

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі загальноправових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент
Шульга Анатолій Матвійович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
загальноправових дисциплін

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Яковюк Іван Васильович,
Національний юридичний університет імені Ярослава
Мудрого МОН України,
завідувач кафедри міжнародного права;

кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник

Воронова Ізабелла Володимирівна,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна МОН України,
доцент кафедри державно-правових дисциплін

Захист відбудеться «27» червня 2018 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.31 Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий «25» травня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С.Передерій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Демократичні перетворення в Україні обумовлюють необхідність пошуку перспектив і шляхів розвитку ефективної правозастосовної діяльності органів поліції. Одним з її найважливіших напрямів залишається оптимізація законного та дієвого механізму реалізації правозастосовних функцій поліцейськими. Перехід сучасного суспільства до нових соціально-економічних відносин супроводжується кризовими явищами у багатьох сферах життя людей і водночас збільшенням правової складової їх повсякдення.

Задля формування нової парадигми взаємовідносин працівників поліції з населенням, трансформації правоохоронних органів із «карального» органу у службу надання правоохоронних послуг необхідна активна постійна робота з правового виховання працівників Національної поліції.

Реформа поліції, що триває в Україні, покликана змінити громадську думку про діяльність поліцейських. Від початку головним завданням було створення органу, який дістав би підтримку широких верств населення, змінив застарілі стереотипи про міліцію, що залишилися з часів колишнього СРСР.

Основною задачею реформаторів було створення незаангажованої, порядної, кваліфікованої поліції, яка б змінила істотно корумповану та свавільну міліцію. На шляху побудови позитивно оновленої правоохоронної системи важливим є формування у працівників поліції правового світогляду, який би відповідав вимогам законності, добропорядності, справедливості тощо.

Головною загрозою високопрофесійній діяльності поліцейських у сфері правозастосування є деформована правосвідомість, яка знаходить свій прояв у фактах нігілізму, а інколи й у злочинній діяльності самих правоохоронців. Правовий нігілізм поліцейських є істотною загрозою на шляху розбудови України як правової держави та подолання усіх кризових явищ, що нині переживає Україна.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю ґрунтовного наукового аналізу форм і причин прояву правового нігілізму в діяльності поліції для оптимізації шляхів його викорінення з повсякденної правозастосовної діяльності поліцейських.

У науковій літературі досі не було ґрунтовного дослідження на теоретичному рівні процесів і засобів протидії правовому нігілізму в лавах поліції, тому актуальність обраної теми є очевидною, а практичні результати, отримані в ході дослідження, мають стати науковим підґрунтям для запровадження механізмів унеможливлення правового нігілізму в поліції.

Правовий нігілізм як явище державно-правової дійсності, різні аспекти його прояву досліджували О. В. Волошенюк, О. В. Дручек,

І. В. Воронова, М. М. Жовтобрюх, А. Ф. Крижановський, П. В. Макушев, М. І. Матузов, Л. І. Мороз, П. В. Поліщук, О. Ф. Скаун, С. С. Сливка, В. І. Темченко, Ю. О. Тополь, Г. В. Тригубенко, В. О. Туманов, О. В. Цуркан, О. О. Черніков, С. І. Шитий, І. В. Яковенко та інші вчені.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років, затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року; Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016–2019 роки, схвалених ученою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 року.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є з'ясування рівня, причин розповсюдження, визначення форм прояву правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції, а також розроблення теоретико-правової моделі дієвого механізму протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності Національної поліції України.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- розкрити значення правової свідомості та правової культури поліцейських у їх професійній діяльності;
- охарактеризувати особливості впливу правосвідомості та правової культури на правозастосовну діяльність поліцейського;
- систематизувати сучасні поняття правосвідомості і виробити власне поняття правосвідомості поліцейських;
- визначити природу правового нігілізму як одного з основних чинників впливу на правозастосовну діяльність поліцейських;
- встановити та систематизувати чинники, що впливають на правозастосовну діяльність поліції в Україні;
- розкрити сутність особливостей виникнення правового нігілізму в поліції;
- розглянути форми прояву правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції;
- опрацювати методи протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності української поліції;
- класифікувати форми протидії правовому нігілізму в поліції;
- проаналізувати механізми мінімізації проявів правового нігілізму в суспільстві в цілому та в поліції зокрема;
- охарактеризувати значення мотивації до правомірної поведінки як одного з головних засобів протидії правовому нігілізму.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері протидії виникненню деформації правосвідомості у суб'єктів правозастосування.

Предмет дослідження становить теоретико-правовий аспект механізму протидії виникненню правового нігілізму в сфері правозастосовної діяльності Національної поліції України.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Системний підхід до їхнього застосування дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми, здійснити аналіз особливостей форм та механізмів протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності Національної поліції України. Метод сходження від абстрактного до конкретного та логіко-семантичний метод дослідження (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2) дозволили поглибити понятійний апарат, зокрема визначити поняття правового нігілізму, причини його виникнення та форми прояву у правозастосовній діяльності поліції, форми та методи протидії правовому нігілізму. Порівняльно-правовий метод та інформаційний підхід (підрозділи 1.1, 2.3) покладено в основу аналізу процесів виникнення правового нігілізму в діяльності поліції у порівнянні з загальними тенденціями прояву правового нігілізму, а також мотиваційних засобів, що чинять вплив на свідомість поліцейського, який у свою чергу мінімізує факти прояву правового нігілізму. Методи класифікації, групування, системно-структурний, системно-функціональний (підрозділ 2.1) допомогли виробити підхід до класифікації форм та методів протидії проявам правового нігілізму у діяльності Національної поліції України. Метод статистичного аналізу (підрозділ 1.3) уможливив визначення форм прояву правового нігілізму у діяльності поліції та аналіз чинників, що викликають ту чи іншу деформацію свідомості поліцейського. Використання індуктивного методу (підрозділ 2.2) дозволило підтвердити висновок про необхідність оптимізації виховної, освітньої та організаційної роботи з поліцейськими задля зменшення кількості фактів деформаційних змін правосвідомості поліцейських.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного та кримінального права, психології, педагогіки, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження стали загальні та спеціальні нормативні джерела: Конституція України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, а також проекти нормативних актів, що визначають правові засади діяльності Національної поліції України в умовах реформування усієї системи правоохоронних органів. Інформаційну та емпіричну основу дослідження склало узагальнення практичної діяльності органів поліції, а також досвід зарубіжних країн, довідкові видання, статистичні та теоретичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці дослідженням теоретичних засад протидії формуванню правового нігілізму в правозастосовній діяльності Національної поліції України. У дисертації

висунуто й обґрунтовано низку положень, що є новими в концептуальному плані та важливими для юридичної науки.

уперше:

- виокремлено критерій суб'єктивності у класифікації чинників впливу на правозастосовну діяльність поліції, що сприяють проявам правового нігілізму;

- встановлено й проаналізовано специфічні причини виникнення правового нігілізму у поліцейських, що пов'язані з їх професійним статусом;

- за критерієм природи виникнення проявів правового нігілізму систематизовано методи протидії його проявам: методи протидії негативному впливу особистісних рис, незадовільному рівню знань і виховання поліцейського; методи протидії недолікам правового матеріалу; методи протидії негативному суспільному впливу; методи протидії соціально-економічним чинникам, що породжують правовий нігілізм; методи протидії функціонально-процесуальним чинникам виникнення правового нігілізму;

- запропоновано класифікацію форм протидії правовому нігілізму в діяльності Національної поліції з огляду на методи протидії останньому.

удосконалено:

- класифікацію чинників, що призводять до виникнення правового нігілізму в діяльності поліції в умовах кардинальних реформаторських змін та оновлення правоохоронної сфери діяльності держави;

- визначення методу протидії правовому нігілізму як специфічної сукупності способів, прийомів, принципів, ідей, заходів, знань і механізмів, використання та реалізація яких дозволить вплинути на суспільство з метою зниження рівня правового нігілізму серед населення;

- поняття механізму протидії виникненню правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції;

- розуміння правових (матеріальних, моральних, статусних, змішаних) стимулів у діяльності поліції як засобів протидії нігілістичним проявам у правозастосовній діяльності;

- розуміння виховної, ідеологічної та мотиваційної роботи щодо поліцейських, яка спрямована на зменшення рівня деформованості правосвідомості та, як наслідок, зниження рівня поширення правового нігілізму серед поліцейських.

набули подальшого розвитку:

- аналіз матеріального, виховного, організаційного та психологічного забезпечення поліцейських як одного з головних чинників, що формують сприятливе середовище для розповсюдження фактів прояву правового нігілізму серед поліцейських;

- уявлення про механізми протидії правовому нігілізму населення в цілому та в поліції зокрема, які характеризуються системною і комплексною діяльністю усіх органів державної влади, а також зусиллями населення в цілому, певних соціальних груп, окремих громадян;

– положення про негативний вплив правового нігілізму на правозастосовну діяльність поліцейських і основні шляхи формування нігілістичних правових мотивів, установок, ціннісних орієнтацій, що відображають процес суб'єктивного прийняття особою позиції стосовно розуміння нігілістичної юридично значущої поведінки як нормальної поведінки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науково-дослідній діяльності – для подальшого опрацювання проблемних питань, пов'язаних із діяльністю Національної поліції України та формування правової культури та правосвідомості, а також дослідження процесу поширення або зменшення випадків прояву правового нігілізму в діяльності поліції;

- правотворчості – у ході вдосконалення чинного законодавства, яке регламентує діяльність органів Національної поліції України та особливості проходження професійної підготовки цими органами;

- правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів дозволить покращити процес підготовки поліцейських та опанування ними навичок для подальшої правомірної діяльності;

- навчальному процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Теорія держави та права», «Адміністративна діяльність поліції»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ. Їх ураховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю дисертанта.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки оприлюднено дисертантом на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми» (Харків, 2016); «Національні та міжнародні механізми захисту прав людини» (Харків, 2016); «Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти» (Полтава, 2017), «Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі (Дніпро, 2017).

Публікації. Автором опубліковано за темою дисертаційної роботи 10 наукових праць, які розкривають її основні положення. З-поміж них: 4 наукових статті, що опубліковані у наукових фахових виданнях України з юридичних наук, 2 статті – у наукових виданнях інших держав, а також тези 4-х виступів на наукових і науково-практичних конференціях.

Структура дисертації обумовлена Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що вміщують шість підрозділів, висновків до кожного розділу, висновків до дисертації та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 212 сторінок, з них основного тексту – 183 сторінки.

Список використаних джерел міститься на 26 сторінках і містить 279 джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано положення, що зумовлюють наукову новизну роботи, викладено мету, наукові задачі, розкрито зміст об'єкта та предмета дослідження, методологічні основи роботи, практичне значення дослідження, висвітлено апробацію та публікації результатів дослідження.

Розділ 1 «Правовий нігілізм як фактор впливу на правозастосовну діяльність поліції в Україні» складається з трьох підрозділів, у яких зроблено аналіз наукової літератури та інших джерел вивчення та науково-практичного підґрунтя розгляду проблеми правового нігілізму як чинника впливу на правозастосовну діяльність поліції в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Національна поліція: її завдання і правовий статус як чинники формування професійної правової свідомості поліцейських»* досліджено вплив особливостей поліцейської діяльності на формування правової свідомості поліцейських в Україні. Правовий статус поліцейських досі не розглядався у фаховій літературі у контексті формування професійної правосвідомості та правової культури поліцейських.

Формування правової культури поліцейського і його правосвідомості починається з формування загальної культури та свідомості особи. Професійну правосвідомість і правову культуру працівника поліції можна вважати результатом розвитку правосвідомості й правової культури суспільства, яка сформувалася на певному історичному етапі такого розвитку у певній професійно відокремленій групі людей. На сучасному етапі суспільних перетворень в Україні, зокрема, у межах реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, головне – змінити сутність правоохоронного підрозділу: від радянської системи «каральних» органів міліції до сервісної служби, основним завданням якої є служіння суспільству шляхом надання послуг.

Доведено, що досягти належного рівня правової культури суспільства можливо лише у результаті ефективної роботи з підвищення рівня кожного її елемента: права, правосвідомості, правовідносин, правомірної поведінки, юридичної практики, юридичної освіти і науки, правопорядку тощо.

Правовий статус поліцейського визначає межі можливої та належної його поведінки під час виконання службових завдань. Реалізація останніх у рамках, визначених нормативними приписами, а також чітке усвідомлення необхідності і бажання діяти згідно з останніми є основою для формування високого рівня правової культури в поліції. Свідоме ж ухилення від виконання встановлених законом повноважень, обов'язків є підставою для появи цілком протилежного правовій культурі явища — правового

нігілізму. Обґрунтовано висновок, що повноваження, обов'язки, права поліцейського та гарантії їх реалізації – підґрунтя для формування високого рівня професійної правосвідомості та правової культури поліцейського.

У процесі здійснення професійної підготовки поліцейських виділяють три її основні функції: пізнавальну, оцінну і правовиховну. Пізнавальна функція «відповідає» за обсяг правових знань та умінь працівників поліції і відображається у понятті «правова підготовка». Оцінна функція професійної підготовки поліцейських – це її спрямованість на формування у них професійного правового мислення, уміння сприймати й аналізувати факти державно-правової дійсності з метою подальшого використання відповідних оціночних умовиводів у своїй діяльності, здатність об'єктивно з логіко-емоційної позиції усвідомлювати правовий зміст і наслідки таких фактів. Правовиховна функція також певною мірою спрямована на формування здібностей та якостей, необхідних для високоефективного виконання покладених на поліцію обов'язків.

Низький рівень правової культури та професійної правосвідомості поліцейських сприяє виникненню в їх професійній діяльності правового нігілізму. Загалом ефективне виконання поліцейськими завдань щодо підтримання правопорядку та забезпечення публічної безпеки ускладнюється відсутністю належного рівня матеріального, виховного, організаційного, психологічного, освітнянського, просвітницького забезпечення їх професійної діяльності.

Важливу роль у формуванні правової культури та правосвідомості поліцейських відіграє рівень їх підготовки, спрямований на надання їм необхідних знань, умінь та навичок. Професійна підготовка поліцейських у контексті їх правової освіченості є особливим різновидом юридичної освіти, яка, однак, значно відрізняється від звичайної юридичної освіти громадян. Тож зміст правового статусу поліцейського визначає його правосвідомість і правову культуру у поєднанні з особливими неформалізованими складовими даного статусу, які також забезпечують ефективність та якість його повсякденної службової діяльності.

У підрозділі 1.2 «Місце правового нігілізму в системі основних чинників впливу на правозастосовну діяльність поліції» охарактеризовано шляхи та причини виникнення і розповсюдження правового нігілізму в правозастосовній діяльності поліції, наслідки його розповсюдження.

Розглянуто значення правозастосовної діяльності в контексті справедливості її оцінки громадськістю. Зазначено, що оцінювання діяльності поліції в Україні відбувається шляхом формування позитивної або негативної громадської думки про поліцію, а також ґрунтується на іміджі поліції в державі. Формування позитивного іміджу тісно пов'язане з законною, ефективною та якісною правозастосовною діяльністю працівників поліції і є її наслідком. Правозастосовна діяльність як державних органів, так і недержавних організацій – один із важливих

чинників, які визначають рівень правової культури, стан законності та правопорядку в суспільстві, безпосередньо впливають на розбудову правової держави.

Наголошено, що серед основних чинників, котрі впливають на правозастосовну діяльність поліції, є ті, що існують незалежно від волі та свідомості людини, від її психологічного стану. Але окремі чинники мають прямий зв'язок з психологічними особливостями суб'єктів правозастосування, з їх мотиваційною системою, правовими установками, ціннісними орієнтаціями. Тож за критерієм зв'язку з волею і свідомістю людини запропоновано досліджувати чинники класифікувати на: об'єктивні (зовнішні) і суб'єктивні (внутрішні, внутрішньоособистісні).

Основні зовнішні чинники – це: якісний стан чинного національного законодавства; умови праці поліцейських; політична ситуація в країні; рівень законності і правопорядку в країні; усталена практика соціальної доцільності правозастосовних рішень; рівень правової інформованості населення; рівень довіри населення до суб'єктів правозастосування.

Внутрішні чинники: особистісні якості суб'єкта правозастосовної діяльності; його правові установки і ціннісні орієнтації; професіоналізм та компетентність; стресові психологічні стани суб'єкта правозастосовної діяльності.

Усі причини правового нігілізму в правозастосовній діяльності поліції запропоновано поділяти на: загальні, що мають відношення до будь-якої людини як соціальної істоти і суб'єкта суспільних відносин, та спеціальні, які впливають насамперед і переважно саме на працівників поліції. Серед загальних причин правового нігілізму – розбіжність особистих і відомчих інтересів з тими, які покликані забезпечувати реальну дію закону; помилкове тлумачення норм права; прогалини у законодавстві; свідоме недотримання принципів правозастосування; негативний вплив засобів масової інформації.

Обґрунтовано, що чинники впливу на правозастосовну діяльність Національної поліції України невіддільно пов'язані з правовим нігілізмом і здебільшого є не тільки причинами його виникнення, а й наслідками прояву останнього.

У підрозділі 1.3 «Особливості негативного впливу правового нігілізму на правозастосовну діяльність поліції» розкрито основні форми впливу правового нігілізму на сферу правозастосовної діяльності поліції й особливі, характерні здебільшого для поліцейських, причини виникнення цього явища та поширення фактів його прояву.

Правовий нігілізм, який має місце в усіх сферах суспільної діяльності в Україні, у тому числі і в діяльності правоохоронних органів, можна певною мірою характеризувати як явище, здатне до самодетермінації. Так, приміром, прояви правового нігілізму в діяльності поліції своєю чергою породжують зневажливе ставлення людей до закону та органів, покликаних забезпечувати його дотримання. І якщо суспільство характеризується високим рівнем правового нігілізму, то й поліція, як

частина суспільства, також неминує «запозичує» логіку даного негативного правового явища і відтворює її у своїй службовій діяльності.

Взаємодія поліції з населенням є головним принципом поліцейської діяльності. У очах громадян поліція завжди постає єдиною правоохоронною системою, відповідно й імідж її також завжди має узагальнено-колективний характер. З одного боку, корпоративна відданість (взаємна підтримка товаришів по службі, вірність професійним і неупередженим стандартам поведінки співробітників поліції тощо) заслуговує позитивної оцінки. Але з іншого, – негативним є формування так званого братерства поліцейського життя, яке допускає терпиме ставлення до недобросовісного виконання службових обов'язків за умови, що поліцейські будуть «стояти разом проти сторонніх». Таке відмежування поліції від суспільства є результатом впливу правового нігілізму, що утворює «стіну мовчання» між суспільством та поліцією, породжуючи тим самим низку відмінних від норм права неписаних корпоративних норм, спрямованих на задоволення інтересів «системи» («корпорації поліцейських»). Іншими словами, формується «тіньове поліцейське право» як різновид «тіньового права», котре є одним із термінопонять сучасної загальнотеоретичної юриспруденції.

Спеціальними причинами правового нігілізму є недосконалість та високий рівень динаміки зміни змісту норм адміністративного, кримінального та кримінально-процесуального законодавства; величезне навантаження на основні структурні підрозділи Національної поліції; недостатнє соціально-економічне забезпечення працівників поліції; приклади негативної юридично значущої поведінки товаришів по службі, котра не стала фактичною підставою для їх юридичної відповідальності; впевненість у безкарності, відсутність контролю та незнання закону; зниження рівня професіоналізму; брак чітких критеріїв відбору на посаду поліцейського; нехтування інститутом наставництва; тиск на поліцейського з боку керівництва та інші.

Прояви правового нігілізму поліцейських негативно впливають на їх правозастосовну діяльність, що виражається не тільки у зневажливому ставленні до правових норм, а й у систематичному порушенні та нехтуванні ними. Зазначено, що подібні прояви можуть мати як умисний характер, так і характеризуватися відсутністю умислу. Поліцейські, як професійна соціальна група, мають бути об'єктом постійного та комплексного інструментального й інформаційного впливу, який повинен забезпечити реальне «оновлення» правосвідомості нової поліції, що припускає функціонування Національної поліції виключно задля блага всього суспільства.

Розділ 2 «Механізм протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції в Україні» складається з трьох підрозділів, зміст яких присвячений дослідженню поняття, заходів, форм і методів протидії проявам правового нігілізму у сфері правозастосовної

діяльності поліції, які у своїй сукупності утворюють механізм такої протидії.

У *підрозділі 2.1 «Поняття та структура механізму протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції»* проаналізовано поняття методу протидії у теоретичному та практичному аспектах.

Механізм протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції — це сукупність методів і форм діяльності певних суб'єктів, які загалом забезпечують зменшення кількості проявів правового нігілізму в діяльності поліції, а також усунення суб'єктивних та об'єктивних чинників, що сприяють поширенню правового нігілізму. Іншими словами, зазначеним механізмом є взаємопов'язана сукупність дій, які разом утворюють стійку дієву систему протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності поліції. Характеристика механізму полягає здебільшого в осмисленні методів, форм та заходів (як складової методів) протидії проявам правового нігілізму.

Методом протидії правовому нігілізму є специфічна сукупність способів, прийомів, принципів, заходів, знань, використання та реалізація яких дозволить вплинути на суспільство з метою зниження рівня правового нігілізму серед населення.

Опрацьовано зміст умов розповсюдження правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції — сукупність наявних сприятливих факторів на певному етапі суспільного розвитку, які не породжують, а саме сприяють поширенню цього досліджуваного негативного явища.

Запропоновано класифікацію методів протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності поліції залежно від природи виникнення проявів правового нігілізму, як-от: методи протидії негативному впливу особистісних рис, незадовільному рівню знань та виховання поліцейського; методи протидії недолікам правового матеріалу; методи протидії негативному суспільному впливу; методи протидії соціально-економічним чинникам, що породжують правовий нігілізм; методи протидії функціонально-процесуальним чинникам виникнення правового нігілізму.

Окреслено співвідношення понять методів і форм протидії проявам правового нігілізму. Якщо методи протидії — це комплекс способів, прийомів, засобів, заходів впливу на суспільні відносини, то під формами протидії слід розуміти зовнішнє вираження процесу вчинення дій, передбачених методами протидії. Також наголошено, що сукупність форм протидії є комплексним явищем, тобто використання їх окремо одна від одної не дасть очікуваних результатів.

У *підрозділі 2.2 «Об'єктивні чинники протидії виникненню правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції»* розглянуто сукупність об'єктивних чинників, удосконалення яких дозволить максимально знизити рівень поширення проявів правового нігілізму в поліції України.

Охарактеризовано заходи протидії проявам правового нігілізму, які впливають на об'єктивні чинники виникнення останнього. До таких заходів віднесено: 1) підвищення ефективності та дієвості громадського контролю за діяльністю поліції та удосконалення способів взаємодії поліції та суспільства, у тому числі нормативного подолання можливості зловживання населенням правом на громадський контроль; 2) активізація правової пропаганди, спрямованої на формування у суспільстві правових та загальнонаціональних ідей; 3) пристосування до вимог сучасності форм та методів організаційно-правової діяльності поліції, виходячи саме з тих змін, що характерні для правосвідомості перехідного суспільства; 4) заходи протидії корупції; 5) підвищення загального рівня культури населення, подолання безкультур'я, впровадження інституту відповідальності за нігілістичні діяння та висловлювання; 6) забезпечення безперервності й актуальності правової освіти усіх без винятку верств населення; 7) підвищення ролі права та його значення у житті суспільства й окремих його членів; 8) комплекс загальносоціальних заходів, спрямованих на поліпшення матеріального аспекту життя поліцейського та його родини.

Методи протидії негативному впливу особистісних рис, низькому рівню знань і виховання поліцейського полягають у формуванні його особистості як людини, яка вмотивована бути для населення прикладом сумлінного дотримання усіх вимог національного законодавства, старанно виконувати свої функціональні обов'язки та дотримуватися Присяги поліцейського, вмотивована прикладати зусилля до особистісного зростання на культурній та професійній ниві.

Методи протидії недолікам правового матеріалу здебільшого полягають у посиленні наукової основи правотворчості при виданні нормативно-правових актів, упровадженні в цей процес сучасних наукових методів розробки і підготовки нормативних актів, здатних забезпечити їх високу якість, позаяк саме низький рівень деяких нормативно-правових актів спричиняє чимало проблем у практичній діяльності поліцейських.

Громадський вплив на поліцію може бути як позитивним, так і негативним чинником формування та поширення правового нігілізму. Позитив полягає у тому, що схвалення діяльності поліції суспільством є каталізатором підвищення рівня їх правової культури. З іншого боку, представники деяких соціальних груп (приміром, учасники бойових дій у зоні АТО, продавці, люди творчих професій тощо) з притаманними їм особливостями правової свідомості, поповнивши згодом лави поліцейських, демонструють наявність (збереження) деяких психологічних рис, що можуть певною мірою заважати їм у професійній діяльності: схильність до вирішення проблемних ситуацій силою, пріоритет своєї вигоди, слабкість характеру, занадто високий рівень креативу тощо. Усунення цих негативних впливів цілком можливе шляхом послідовної правовиховної та правопросвітницької діяльності керівництва Національної поліції України на всіх управлінських рівнях.

Негативні впливи негараздів соціально-економічної ситуації в Україні, обумовленої зовнішньою агресією, доцільно нейтралізувати цілеспрямованими заходами подолання корупції, підвищення рівня як морально-виховної роботи в органах Національної поліції, матеріального забезпечення та соціального захисту працівників, поліпшення якості добору та просування персоналу, так і матеріально-технічного забезпечення.

Важливу групу заходів подолання складають дії, спрямовані на викорінювання традиції існування надмірної кількості «зайвих», «вигаданих» звітів, вимог щодо постійного підвищення рівня розкриття злочинів, некомпетентного керівництва та досить складної, але не завжди ефективної організаційної системи поліції, що теж породжує правовий нігілізм.

Доведено, що дієвість та продуктивність заходів стане можливою лише за умови систематичного й комплексного їх використання під час отримання поліцейськими освіти та у процесі їх службової діяльності.

Окрему увагу приділено правовим стимулам (явищам, що чинять вплив на свідомість людини ззовні), які покликані спонукати поліцейських до активних правових дій, спрямованих на результативну і законну правозастосовну діяльність.

Підрозділ 2.3 «Суб'єктивні чинники протидії виникненню правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції» присвячено дослідженню правових мотивів, установок та ціннісних орієнтацій як частини механізму протидії проявам правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції.

Зазначено, що з огляду на психологію, особистість поліцейського, його правосвідомість правовим мотивом є те, що внутрішньо спонукає його чинити так, а не інакше або відмовлятися від вчинення певних дій, що мають юридичне значення. Поведінка поліцейських у сфері дії права може характеризуватись в плані її зовнішньої і внутрішньої мотивації. Остання передбачає, що в правосвідомості поліцейських як внутрішній передумові їх правомірної поведінки (діяльності) повинні домінувати відповідні «усвідомлювані мотиви» (насамперед – відповідні «правові внутрішні переконання»).

Правова установка поліцейського являє собою його внутрішню готовність до реалізації ним певної правомірної дії (бездіяльності). Правова установка є фундаментальною та вирішальною одиницею правосвідомості людини. Можна стверджувати, що установки є способом життя, спрямованістю думок, почуттів та настроїв, їх формування залежить не тільки від когнітивного компоненту правосвідомості особи, а й від найближчого її соціального середовища (для поліцейського – це насамперед його товариші по службі).

Правові ціннісні орієнтації поліцейського визначають сприйняття ним права як соціально цінного нормативного регулятора суспільних відносин, визнання ним правових норм інструментом, що забезпечує

цивілізоване досягнення людиною як суб'єктом права будь-якої мети шляхом принципово неухильного виконання та дотримання встановлених правом вимог. Формування правових ціннісних орієнтацій загалом має місце тоді, коли поліцейський в умовах повсякденного життя реалізує свої юридичні права та обов'язки і як звичайна людина, і як поліцейський. Якщо впродовж свого життя він постійно орієнтується на вимоги норм права, визнає його цінність, то у нього формуються відповідні ціннісні орієнтації, котрі стають основою ефективного формування власне професійних правових ціннісних орієнтацій.

Важливим соціально-психологічним чинником, який впливає на рівень поширення правового нігілізму в суспільстві, є правовий менталітет як віддзеркалення в правосвідомості поліцейського сутнісних рис державно-правового середовища життєдіяльності людей, правових цінностей та ідеалів певного суспільства. Тож рівень особистісного усвідомлення поліцейським необхідності поваги до права і закону, обов'язковості правових вимог залежить від особливостей правового менталітету суспільства.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – з'ясування рівня й причин розповсюдження, визначення форм прояву правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції, а також розроблення теоретико-прикладної моделі дієвого механізму протидії правовому нігілізму у правозастосовній діяльності Національної поліції України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них наведено нижче.

1. Головною, фундаментальною та вихідною умовою формування правової культури і правосвідомості поліцейських має бути високий рівень правової та професійної підготовки особи, яка в майбутньому буде застосовувати нормативно-правові приписи й захищати права людей, і підґрунтя світогляду якої становитимуть загальнолюдські цінності, принципи гуманізму та демократизму, усвідомлення свободи і прав людини як найважливіших досягнень суспільства. Правовиховна діяльність активно сприяє утвердженню високих моральних якостей майбутніх поліцейських, підвищенню рівня їх організованості та дисципліни, зміцненню почуття службового обов'язку і формуванню професійної культури. Крім належного рівня теоретичної підготовленості майбутніх поліцейських важливу роль у формуванні їх правової культури відіграє виховний аспект. Виховання особистості в дусі дотримання загальнолюдських цінностей є пріоритетним завданням закладів підготовки працівників поліції в Україні. Тож не можна нехтувати проведенням активної виховної та просвітницької роботи як у процесі навчання, так і під час поза навчальних заходів.

2. Збільшення числа фактів прояву правового нігілізму серед поліцейських знижує якість і ефективність їх правозастосовної діяльності. Існує взаємозв'язок між високим рівнем правового нігілізму поліцейських і низьким рівнем ефективності правозастосовної діяльності поліції. Правовий нігілізм негативно впливає на систему реалізації норм права. У правозастосовній діяльності працівників поліції правовий нігілізм здебільшого виявляється в її протиправному характері. Елементом основи відповідної діяльності є нігілістичні стереотипи та установки, керуючись якими працівники поліції здійснюють свою професійну діяльність або використовують владні повноваження. Правовий нігілізм у діяльності поліцейських може мати місце на всіх стадіях правозастосовної діяльності: установлення фактичної основи справи; установлення юридичної основи справи; винесення та оформлення рішення в справі.

3. Існують зовнішні (об'єктивні) та внутрішньоособистісні (суб'єктивні) чинники впливу на правозастосовну діяльність поліції. До зовнішніх чинників належать: якісний стан чинного національного законодавства, умови праці поліцейських, політична ситуація в країні, рівень законності і правопорядку, усталена практика соціальної доцільності правозастосовних рішень, рівень правової поінформованості населення, рівень довіри до суб'єктів правозастосування. До внутрішньоособистісних — особисті якості суб'єкта правозастосовної діяльності, його правові установки і ціннісні орієнтації, професіоналізм та компетентність, стресові психологічні стани такого суб'єкта. Зазначені чинники можуть здійснювати як негативний, так і позитивний вплив на правосвідомість поліцейських і їх правозастосовну діяльність.

4. Корпоративізм у поліції спричиняє формування «тіньового» права в поліції, що впливає не лише на формування особливого виду професійної правосвідомості, ціннісних орієнтирів, світогляду, а поступово сприяє зниженню дієвості та ефективності службової діяльності, яка в свою чергу набуває незаконного характеру. Порушення дисципліни і законності, протиправне використання працівниками службового становища і можливостей для отримання матеріальних та інших благ від фізичних і юридичних осіб, злочини, що вчиняються поліцейськими з мотивів, **що суперечать** інтересам служби, — все це форми вираження відхилень, спричинених правовим нігілізмом, існуванням відповідних «тіньових норм». Не можна не вказати і на існування відомчого підходу до оцінки професійних якостей та майстерності, який склався в системі органів внутрішніх справ.

5. Причини, які обумовлюють правовий нігілізм працівників правоохоронних органів: об'єктивні — особливості професійної діяльності правоохоронних органів, формалізм, неістотність та недієвість механізмів соціального захисту; суб'єктивні — відсутність культури, честолюбство, кар'єризм тощо.

6. Недостатній рівень правової культури та професійної правосвідомості поліцейських закономірно зменшує ефективність роботи в цілому

Національної поліції. Природа правового нігілізму як противаги правовій культурі виявляється в тому, що неналежний рівень формування правової культури поліцейських об'єктивно підвищує рівень правового нігілізму у Національній поліції України. Системна і систематична робота у напрямі підвищення рівня кожного елемента професійної правової культури поліцейських насамперед передбачає якісне і кількісне вдосконалення відповідних професійних знань, вмінь, навичок.

7. Правовий нігілізм може розглядатися як індикатор недосконалості нормативно-правових актів. Негативна реакція населення на недосконалість законів та інших нормативно-правових актів має стати для нормотворців застереженням щодо необхідності соціальної направленості законодавства, об'єктивну обумовленість його доцільності та справедливості. Такий феномен зворотного зв'язку, а особливо адекватна, спрямована на благо суспільства реакція органів державної влади, є істотною запорукою формування й існування України як держави демократичної, правової.

8. Механізм протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції – це сукупність методів та форм діяльності певних суб'єктів, які загалом забезпечують зменшення кількості проявів правового нігілізму в діяльності поліції, а також усунення суб'єктивних та об'єктивних чинників, що сприяють поширенню правового нігілізму.

9. Методом протидії правовому нігілізму є специфічна сукупність способів, прийомів, принципів, ідей, заходів, знань та механізмів, використання та реалізація яких дозволить вплинути на суспільство з метою зниження рівня правового нігілізму серед населення. Так, специфічність методу полягає у векторах впливу чи то на усунення причин поширення правового нігілізму, чи то на зменшення числа сприятливих умов його розвитку. Специфіка проявляється у різних суб'єктах використання методів. Це може бути держава в особі органів державної влади, як законодавчих, так і судових, виконавчих (особливо правоохоронних), суспільство або територіальна громада, об'єднання громадян, юридичні або фізичні особи, а також різні соціальні групи — судді, поліцейські, юристи тощо.

10. Заходи протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності поліції слід відрізняти від методів такої протидії. Заходи у цьому контексті є складовою частиною методів протидії і виражають комплекс дій, спрямованих на досягнення мети зменшення числа випадків виникнення правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції. Тобто заходи виражають процесуальну, динамічну характеристику методів протидії, є своєрідною діяльністю уповноважених на те суб'єктів протидії, що спрямована на досягнення мети протидії.

Залежно від суб'єктів, які уповноважені реалізовувати заходи протидії, їх можна класифікувати на державні, громадські та індивідуальні. Залежно від спрямованості заходів – ті, що спрямовані на протидію об'єктивним чинникам виникнення правового нігілізму (об'єктивні заходи), і ті, що спрямовані на зменшення негативного впливу суб'єктивних чинників (суб'єктивні заходи).

11. Головною формою нігілістичних проявів у діяльності усіх державних структур є корупція, і особливо у системі органів Національної поліції. Поширення корупції не лише сприяє розвитку нігілістичних установок, а й виступає вкрай поширеною її формою. Через це методи протидії корупції в органах поліції, як і методи, котрі використовує поліція у протидії корупції в суспільстві, можна вважати спеціальними методами протидії правовому нігілізму. До того ж корупція виступає чинником, який сприяє розповсюдженню проявів правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції, і одночасно є наслідком нігілістичного ставлення поліцейських до своєї діяльності.

12. Сукупність методів протидії проявам правового нігілізму в діяльності поліції класифіковано на методи: а) протидії негативному впливу особистісних рис, незадовільному рівню знань та виховання поліцейського; б) протидії дефектам правового матеріалу; в) протидії негативному суспільному впливу; г) протидії соціально-економічним чинникам, що породжують правовий нігілізм; д) протидії функціонально-процесуальним чинникам виникнення правового нігілізму. У контексті запропонованої класифікації виділено такі форми протидії правовому нігілізму: правові, ідеологічні, організаційні та форми виховного характеру. Результативним є комплексне використання методів протидії правовому нігілізму.

13. Зовнішня мотивація до правомірної поведінки і позитивні правові установки виступають найголовнішими чинниками формування високого рівня правової культури поліцейських. Відповідна зовнішня мотивація має ґрунтуватися на інтересах, бажаннях, потребах працівників поліції і враховувати, що результативність праці поліцейського обумовлена передовсім його індивідуальними можливостями, особистою зацікавленістю, а також усвідомленням своєї ролі у професійних колективних зусиллях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Дьякова О. О. Формування правової культури працівників Національної поліції України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2016. № 2 (73). С. 189–199
2. Дьякова О. О. Правовий нігілізм у правозастосовній діяльності національної поліції. Форум права. 2016. № 3. С. 66–74 URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1251/FP_Дьякова_2_016_3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Дьякова О. О. Мотивація як суб'єктивний чинник протидії правовому нігілізму в діяльності поліції. Форум права. 2017. № 5. С. 132-135 URL: <http://forumprava.pp.ua/files/132-137-2017-5-----20-.pdf>
4. Дьякова А. А. Методы противодействия правовому нигилизму в деятельности полиции. Legea si Viata. 2017. № 5/2. С. 34–37
5. Дьякова А. А. Отдельные меры минимализации проявлений правового нигилизма в правоприменительной деятельности полиции. Международный научно-практический журнал «Право и жизнь». 2017. № 3 С. 50-59

6. Дьякова О. О. Окремі причини правового нігілізму у правозастосовній діяльності Національної поліції України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2017. № 4 (79). С. 41-49

7. Дьякова О. О. Вплив правового статусу та освіченості поліцейського на формування їх правової культури. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2016 р.). Харків, 2016. С. 86–88

8. Дьякова О. О. Правова культура поліцейського в контексті формування «європейської» правової системи України. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : тези доп. всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 квіт. 2016 р.) Харків, 2016. С. 171–173

9. Дьякова О. О. Дотримання присяги поліцейського як чинник формування високого рівня правосвідомості поліцейського. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 23 листоп. 2017 р.) : у 2 ч. Полтава, 2017. Ч. 2. С. 68–71

10. Дьякова О. О. Вплив правового нігілізму на правозастосовну діяльність поліції. Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю Гельсінського документа 1992 року «Виклик часу перемін» (м. Дніпро, 7 груд. 2017 р.). Дніпро, 2017. С. 169–173

АНОТАЦІЯ

Хаврат О. О. Механізм протидії виникненню правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності Національної поліції України (теоретико - правовий аспект). — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2018.

Дисертаційна робота присвячена теоретико-правовим аспектам механізму протидії виникненню правового нігілізму у правозастосовній діяльності поліції.

Результатом дослідження є наукова розробка механізму протидії правовому нігілізму у сфері правозастосовної діяльності Національної поліції України. Пропонується модель вирішення проблеми запобігання і ефективної протидії правовому нігілізму у діяльності служб, підрозділів і посадових осіб Національної поліції України. Обґрунтовується доцільність застосування системи таких заходів протидії правового нігілізму як: здійснення дієвого громадського контролю за діяльністю поліції; налагодження ефективної та реальної взаємодії поліції та суспільства; проведення правової пропаганди як

у системі Національної поліції; здійснення якісного відбору на посади працівників органів Національної поліції; формування належної правосвідомості та правової культури поліцейських і постійне її підтримання; забезпечення взаємообумовленості якісного вдосконалення співробітника з його кар'єрним ростом і рівнем матеріального забезпечення; запровадження інституту відповідальності за нігілістичні установки та висловлювання особового складу Національної поліції; підвищення рівня суспільної довіри до системи правоохоронних органів; розвиток національної правової ідеї; підвищення якості правової освіти та виховання дітей та молоді; упорядкування нормативно-правової бази, що регламентує діяльність Національної поліції; популяризація справедливості права; підвищення соціально-економічного рівня життя населення; боротьби з корупцією.

Ключові слова: правовий нігілізм у поліції, правосвідомість поліцейських, правова культура поліцейських, методи протидії правовому нігілізму в поліції, заходи протидії правовому нігілізму в діяльності поліції.

АННОТАЦИЯ

Хаврат А. А. Механизм противодействия возникновению правового нигилизма в сфере правоприменительной деятельности Национальной полиции Украины (теоретико-правовой аспект). – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков, 2018.

Диссертационная работа посвящена теоретико-прикладным аспектам механизма противодействия возникновению правового нигилизма в правоприменительной деятельности Национальной полиции Украины.

Установлены причины, которые обуславливают правовой нигилизм сотрудников правоохранительных органов: объективные – особенности профессиональной деятельности правоохранительных органов, формализм, неэффективность механизмов социальной защиты; субъективные – отсутствие культуры, честолюбие, карьеризм; социально-экономические – отсутствие жилья и свободного времени, низкий уровень доходов; правовые, политические, внутрипсихологические.

Механизм противодействия возникновению правового нигилизма в сфере правоприменительной деятельности полиции понимается диссертантом как совокупность методов и форм деятельности определенных субъектов, которые в целом обеспечивают уменьшение количества проявлений правового нигилизма в деятельности полиции, а также устранения субъективных и объективных факторов, способствующих распространению правового нигилизма.

Синтезировано понятие метода противодействия правовому нигилизму, под которым следует понимать специфическую совокупность

способов, приемов, принципов, идей, мероприятий, знаний и механизмов, использование и реализация которых позволит повлиять на общество с целью снижения уровня правового нигилизма среди населения.

Следует различать меры противодействия правовому нигилизму в сфере правоприменительной деятельности полиции от методов такого противодействия. Меры в данном случае являются составной частью методов противодействия и выражают комплекс действий (иногда бездействия), направленных на достижение цели уменьшения количества случаев возникновения правового нигилизма в правоприменительной деятельности полиции. То есть меры выражают процессуальную, динамическую характеристику методов противодействия, являются своеобразной деятельностью уполномоченных на то субъектов противодействия, направленной на достижение цели противодействия.

Предлагаются способы решения проблемы предупреждения и противодействия правовому нигилизму, которые заключается в: действенном общественном контроле за деятельностью полиции; эффективном и реальном взаимодействии полиции и общества; правовой пропаганде как в системе Национальной полиции, так и за ее пределами; качественном подборе лиц на должности работников органов Национальной полиции; формировании направленной на повышение правосознания и правовой культуры тенденции среди полицейских и постоянное ее поддержание; обеспечении взаимообусловленности качественного совершенствования сотрудника с его карьерным ростом и уровнем материального обеспечения; введении института ответственности за нигилистические установки и высказывания; повышении доверия к системе правоохранительных органов; развитии национальной правовой идеи; повышении качества правового образования и воспитания детей и молодежи; усовершенствовании нормативно-правовой базы, регламентирующей деятельность Национальной полиции; популяризации справедливости права; повышении социально-экономического уровня жизни населения; борьбе с коррупцией.

Ключевые слова: правовой нигилизм в полиции, правосознание полицейских, правовая культура полицейских, методы противодействия правовому нигилизму в полиции, меры противодействия правовому нигилизму в деятельности полиции.

SUMMARY

Khavrat O. O. The mechanism of counteraction to legal nihilism in the field of law enforcement activities of the National police of Ukraine (theoretical-legal aspect). - Manuscript

Thesis for the Candidate of Science degree in specialty 12.00.01 – Theory and history of state and law; history of political and legal studies. – Kharkiv national university named after V. N. Karazin, Kharkiv, 2018.

Based on the study of scientific literature, legislative and other normative legal acts, the work carried out a comprehensive study of the level of dissemination of legal nihilism in the law enforcement activities of the police, analysis of the reasons for its proliferation and forms of manifestation of legal nihilism in the law enforcement activities of the police, as well as the development of an effective mechanism to counteract the legal nihilism in the law enforcement activities of the National Police of Ukraine.

The research results suggest ways to solve the problem of preventing and counteracting legal nihilism, which are: effective public control over the activities of the police; effective and real interaction between police and society; legal propaganda both in the system of the National Police and beyond; a qualitative competition for the posts of National Police officers; formation of tendencies among policemen aimed at increasing legal awareness and legal culture and constant maintenance of this trend; to ensure the interdependence of the qualitative improvement of the employee with his career growth and level of material support; the establishment of a liability institute for nihilistic installations and statements; increasing trust in the system of law enforcement agencies; the birth of a national legal idea; improving the quality of legal education and upbringing of children and youth; ordering the legal framework regulating the activities of the National Police; promotion of the equity of law; raising the socio-economic level of the population; fight against corruption.

Key words: legal nihilism in the police, police legal conscience, police legal culture, legal anti-nihilism methods in the police activities, legal anti-nihilism measures in the police.